

Чурапчыга күн тахсар!

12+

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](https://sanaoloh.ru)

2021 сыл
Бэс ыйын
1 күнэ
оптуорунньук
№ 39
(11792)

оптуорунньук бэс ыйын 1 > сэрэдэ бэс ыйын 2 > чэппиэр бэс ыйын 3 > бээтинсэ бэс ыйын 4 > субуота бэс ыйын 5 > баскыһыанньа бэс ыйын 6 > бэнидиэнньик бэс ыйын 7

Бэс ыйын 1 күнэ -- оҕо көмүскэлин күнэ

ОККООЛОЙДООН ОККООЛОЙ

К. Уткин тыла.

Эрдэ туран, мичил үөрэн,
Эмсэх курдук биһгэ сылдьар
Онгой-сонгой тэхэ көрөн,
Оҕо буолан оонньуу сылдьар.
Биһи дьыбэ ким баарый,
Кини аата ким этэй?
Окко-окко оккоолой
Оккоолойдоон оккоолой.

Мытык курдук сирэй дуомнаах,
Бычык курдук издэс дуомнаах,
Быга сылдьар кыһыл тыллаах,
Хамсыы хаамар хара хаастаах.
Хайаларын быыкаанай,
Хантан кэлбит чыычааҕай?
Окко-окко оккоолой
Оккоолойдоон оккоолой.

Эһэ күнэ, эбээ ыйа
Дьыбэ дэтэр ким этэй?
Эһэ соһор, эһэ сыһар
Кыра кыһа ким этэй?

Биһи дьыбэ ким баарый,
Кини аата ким этэй?
Окко-окко оккоолой
Оккоолойдоон оккоолой.

Көрү-нары көбүтэммит
Көмүс күнү туппатыбыт,
Ойуоккалаан, оһуохайдаан
Ойор күнү көрбөтүбүт.
Окко-окко оккоолой
Оккоолойдоон оккоолой.
Окко-окко оккоолой
Оккоолойдоон оккоолой.

... УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ ...

БАҢЫЛЫК УОННА ДЬАҢАЛТА ҮЛЭТЭ БИҢИРЭННЭ

Ыам ыйын 27 күнүгэр улуус дьокутааттарын Сэбиэтэ отут сэттис сизэссийэтин ыйтта. Сизэссийэ икки боппурос көрүллүбүтүтэн бастакыта сүрүн буолла.

Ол курдук, улуус дьаһалтатын 2020 сыллаах үлэтин улуус баһылыга Андрей Тимофеевич Ноговицын дьокутааттар иннилэригэр отчуоттаата.

Андрей Тимофеевич: “Былырын пандемия бүрүккэн туран кэмэ буолан, уустук сыл да буоллар, улуус дьаһалтата, тэрилтэлэр, уопсастыбаннай түмсүүлэр биһи сүбэнэн үлэлээн, онно эбии дьоммут бары өттүнэн өйөбүл буолан, балай да ситиһиилээх түмүккээтибит”, – диэн махтанна.

Кырдьык, санаан көрдөххө, 2020 сыл сааһыттан бүтүн планетаны аймаабыт сана коронавирусунай дьаһ үлэлииргэ олус улахан уустуктары аҕалбыта. Бастатан туран, дьон доруобуйата саамай улахан болҕомтоҕо ууруллан, карантин хааччахтара тэриллэн, үөрэх, үлэ тэриллээт олох атыннык ытыллыбыта. Биһиги, чурапчылар, түмсүүлээх, аныгы сибээс технологиятыгар балаҕа кирибит буолан, дьаһалта уонна доруобуйа харыстабылын эйгэтэ биһи кэбдүүстээх, хардарыта көмөлөһөр үлэни тэрийэн, улаханник оҕустарбатыбыт. Онно эбии “Дьыбэр олоҕор - дьыбэ кэргэн экономикатынан дьарыктан” бырагыраама үлэлээн, дьоммутугар күүс-көмө, үтүө сүбэ буолбута. Төһө да ыарыы хааччахтара мэхэйдээтэллэр, улуус дьаһалтата ытыллыахтаах тутуулары тэрийэн, тыа хаһаайыстыбатыгар үлэни энчирэппэккэ, оттоон-мастаан, тыа баһаардарын утары охсуһууну сөптөөхтүк тэрийэн, сүүһүнэн туонна оту уоттан быһаан, урбаан хайысхатыгар

пандемия үгэннээн туран кэмигэр өйөбүл онорон, инники сайдыы бырагыраамаларыгар кыттан, сана бырайыактары көмүскээн кэллэ.

Ыйытылыларга дьокутааттар инники сайдыы хайысхата хайдах буолуохтаабын туһуластылар. Суол оноруутугар, федеральнай бырагыраамаларга кыттыы бэрээдэгин ыйытан, сөптөөх хоруйдары иһиттилэр.

Этиилэргэ кирирдэххэ, дьокутаат, Агентство салайааччыта Василий Хомподоев: “2020 сыл санатыйтан пандемия туран, олохпут уларыан, үлэбитигэр ыарахан бириэмэҕэ Чурапчы улуунун дьаһалтата баһылык Андрей Тимофеевич салайааччылаах бу уустук кэмнэ дьон дьыбэ олоҕор дохуоттаах буолалларыгар сөптөөх сыаллары туруоран үлэлээтэ. «Дьыбэ олоҕор - дьыбэ кэргэн экономикатынан дьарыктан» диэн ааттаах улахан бырагыраама көдүүстээхтик туһанылынна. Ааспыт сыл биһи улахан ситиһиитинэн тыа хаһаайыстыбатын Агентствота тэриллэн, онно аныгылыы “Ай – Ти” киин сыһыарыллан үлэлээн кэлбитэ буолар. Тыа хаһаайыстыбатын сана сокуонунан дьоммут дохуот аахсыылара үрдээтэ. 2021 сылга эмиэ туруоруммут сыалларбыт олоххо кирииллэригэр түмсүүлээхтик үлэлиэбин”, – диэн санаатын эттэ.

Нэһилиэк баһылыгынан өр сылларга үлэлээбит, салайар үлэҕэ улахан уопуттаах дьокутаат Татьяна Адамова этиитигэр манньыы бэлиэтээтэ: “Нэһиликтэри, баһылыктары кытта сөптөөх үлэ барда. Бу, билэрбит курдук, барыта улахан үлэттэн, тэрээһинтэн тахсар, улуус дьаһалтата күүстээх, былааннаахтык түмсэн үлэлиириттэн тахсар. Култуура эйгэтэ пандемия уустук кэмнэригэр тугу үлэлиирэ буолла дии санаабытым, култууралар сөптөөх сана хайысхалары тобулан үлэ бөрөтүн ыттылар. Үлэлэрин-хамнастарын үчүгэинэн сыаналыбын”.

Уопсастыбаннай сэбиэт салайааччыта, үөрэх эйгэтигэр биһи бастын үлэлээх дьокутаат Екатерина Иванова: “Хас биһирдии салааҕа улуус дьаһалтатын өттүттэн болҕомто күүскэ уурулларын түмүгэр, үлэ бэрт көдүүстээхтик тэрилиннэ. Бүгүнтүгү отчуокка үлэ-хамнас ситиһии кэпсэммитин эмиэ сэргээтим, дьонно быһаарыы үлэтэ үгүстүк барда, онон соробор боппурос да суох буолааччы. Былырынны ураты сылга биһиги улуус оптоволокну ситимин эрдэ киллэрбит буолан, үөрэх өттүгэр туһанныбыт. Онно Андрей Тимофеевич эрдэ үлэлээбит, олук уурбут үлэтэ

көмөлөспүтүн бэлиэтиир тобоостоох. Дьыбэ кэргэн экономикатыгар үлэлэһэргэ уопсастыбанньыктар көмөлөрө улахан буолла. Биһиги улуус сайдыылаах улуус ахсааныгар киһи сылдьарбытын улууспут дьаһалтатын үлэтин хайысхалара, түмүктэрэ көрдөрөр. Үлэ-хамнас күүскэ барда. Үчүгэинэн сыаналыбын”, – диэн эттэ.

Салгыы биһи эмиэ уопуттаах дьокутаат Марианна Яковлева: “Биһиги –билинни пандемия ыарахан бириэмэтигэр дьон-сэргэ ортотугар улахан аймаҕыны таһаарбакка, тутатына суһал быһаарыылары ылынан үлэлээн олоҕор улууспут. Ол барыта улахан үлэттэн тахсар. Ыарахан кэмнэргэ бүддьүөтү чөл хаалларыы компетентнай исписэлиистэртэн, баай уопуттаах үлэһиттэр баар буолан тэриллибитин ыйаахха наада. Тэрилтэлэр үлэлэрэ улууспутугар болҕомто киинигэр сылдьара олус үчүгэй, салгыы түмсүүлээхтик үлэлиэбин-хамсыабын, өссө да иннибитигэр улахан сорултар тураллар”, – диэн санаатын үлэһиннэ.

Дьокутаат Дмитрий Попов үйэтитиигэ Иван Михайлович Павлов 100 сылын көрсө улахан үлэ ытыллыбытыгар оскуола кэлэктиибин аатыттан махтанна. Успуорт салайааччыта, дьокутаат Иван Оконешиников этиитигэр 2020 сыл успуорт хайысхатыгар уустук сыл буолбутун эттэ, ол да буоллар, улуус дьаһалтата сөптөөх үлэни ытан, болҕомто ууран кэлбитин бэлиэтээтэ.

Улуус дьокутааттара баһылык Андрей Ноговицын отчуотун истэн, улуус дьаһалтатын үлэтин биһирээн, үлэ-хамнас бары хайысханан сөптөөхтүк тэриллэн кэлбитин бэлиэтээтилэр. Куластааһынна 100 бырыһыан үлэ сөптөөхтүк ытыллыбытын биһиргэтиллэр.

Алексей СЛЕПЦОВ.

--- БИНА ЭПИИР ---

Аһаҕас кэпсэтиигэ -- кылаабынай быраас

Ыам ыйын 27 күнүгэр киһэ 7 чаастан «Саҥа олох» инстаграм-сирэйигэр улуустаабы киин балыыһа кылаабынай бырааһын Артем Ксенофоновы кытта аһаҕас биэри ыытылынна. Ыалдьыт аан бастаан, улууска коронавиралааһын билиһиннэрдэ. Бу ыйга ыалдьыбыт киһи ахсаана элбээн иһэрин бэлиэтээтэ.

Салгыы вакцина туһунан сийилии иһитиннэриини онордо. Эрдэ оҕолор вируһу чэпчэкитик, туох да сибикитэ суох аһарар буоллахтарына, билигин, хомойуох иһин, оҕолор ыараханлык ыалдьар түгээнэрэ элбээтэ, балыыһаҕа киирэн эмтэнэр буоллулар.

Вакцина, былаан быһыытынан, улууска 7700 киһиэхэ туруоруллуохтаах. Ол онтон 2500-һэ кэлбит. Бу кэлбиттэн 93% толоруллубут. Хаалбыт вакцинаны бу күннэргэ биэрэн бүтэриэхтэрэ. Саҥа нэдиэлэҕэ саҥа партия вакцина кэлиэбэ. Сайаапкаларынан вакцинаны биэри салгыы ыытыллыахтара. Нэһиликтэртэн саамай элбэх вакцинаны Мындаҕаайы селиэнньэтэ ылла (300 прививка), онтон иккис - Чыапара, үһүс - Мырыла.

Көрөөччүлэртэн кирибит сүрүн боппууостарга эпипэтир таһаарабыт.

«Медотвод хайдах ылабыты?»

Медицинскэй отвод диэн вакцинаны ылыыны уһатан биэрэр докумуон. Холобур, сытыы инфекционнай ыарыылаах буоллахтарына эбэтэр хроническай ыарыыларга көбө сылдьар кэмигэр туруоруллубат. Көрдөрөр

бырааскыт эмтэнэр кинигэбитин көрөн баран, кини анал хамыыһыаҕа сайаапка ыытар.

Уопсайынан, вакцинаны аллергиялыыр дьон, хат эбэтэр эмийдэтэр дьахталлар уонна оҕолор 18 саастарыгар диэри ылбаттар. Маны таһынан оҕолор былааннаах дьахталлар эрдэттэн вакцина ылаллара сүбэлэнэр. Хроническай, тымыр, сүрэх ыарыылаах дьон ылаллара олус наадалаах дии саныыбын.

«Чурапчыга ханнык прививкалары биэрэбит?»

Билинни бириэмэҕэ «КамКовидВак» (Спутник V) туруора сылдьабыт. Сороҕор «ЭпиВакКорона» кэлээччи. Онорбут үнүстүттэринэн арааскалар. Дьайар күүһэ тэн, арай көмүскүүр дьайыыларын кэмэ атын-атыттар. Бастакы вакцина 2 сыл, иккис 1 сыл сылдьар. Ыам ыйын 10 күнүттэн вакцинаны ылар буоллаха, үлэһиккэ икки күн устата өрөбүл бэриллэр (Вакцина ылбыт күнүгэр уонна сарсынны күнүгэр) хамнаһа толору төлөнөр. Ол эбэтэр икки компонентна – түөрт күн.

«Нэһиликтэргэ тахсан быһыы туруорабыт дуо?»

Хоту сытар, суоллара мөлтөх нэһиликтэргэ тахса сылдьыбыт. Баалаах киһи туох да суруйтарыта суох поликлиникаҕа кэлэн, киһэ 8 чааска диэри вакцина ылыан сөп.

Сайаапканан кырдыаҕас дьонно аадырыһынан кэрийэн эмиз биэрэбит.

Бу чэрчитинэн, социальнай сулууспаны кытта ситимнээхтик үлэлэһэбит.

«Ковидтаан үтөрбүт буоллахпына, хаһан вакцина ылабыным?»

Тастан эмтэнэн үтөрбүт дьон 3 ыйынан, балыыһаҕа сытан эмтэммиттэр 6 ыйынан вакцина ылааххытын сөп. Антитела аҕыйах кэминэн син биир түһэр (иммунитет мөлтүүр), онтон вакцина ылаахха, улааппыта икки сыл сылдьар.

«Вакцина ылан да баран, син биир ыалдьар буоллахпына, туох көдүүстээбий?»

Ханнык баҕарар эпидемияны, пандемияны урут-уруккуттан вакцина кыайан кэллэ. Онон вакцина куһаҥан диэн сыһа өйдөбүл. Сэбизскэй сойуус сабааттан үлэлээн кэлбит учуонайдарбыт, бэйэбит дьоммут өйдөрүн-санааларын түмэн, бастакынан айдахтара дии. Аан дойдуга бастакынан биһиги дойдубут дьонно айбыттар диэн үөрүөхтээх эрэ буоллахпыт. Ковид утары прививкаҕа искусственной вирус туттулар. Ол иһин куттала суох.

Бастакы компонент кэнниттэн, 21 хонук устата мааскалаах, бэрчээкилээх сылдьаахха наада. Бу кэмнэ сыстыаахха сөп. Вакцина иккис компонентын эрэ кэнниттэн толору көмүскүүр. Вакциналаах киһи чэпчэкитик аһарынар. Судургутук эттэххэ, вакциналаах киһиэхэ вирус кирибэтин, күөмэйиттэн аллараа түспэт. Ол эбэтэр салгыы тынатыгар түспэт. Бары истэргит буолуо, тынаны

түргэнник сиирин.

Улууска буолбут холобурдартан билиһиннэрдэххэ манньк. Мырылаҕа инсуллуу сылдьыбыт киһи вакцина ылар. Кини дьиз кэргэнэ ыалдьар, оттон кини чэпчэкитик аһарда. Мугудайга эмиз биир түгэн буолла. Куруук алтыһар киһитэ ыалдьар, вакциналаммыт киһитэ ыалдьыбат.

«Собуруу сынньана барарга вакцина ылбытым туһунан английскайды суруллубут туоһу сурук наада. Ону хантан ылабытым?»

Прививка ылбыт буоллаххытына, Госуслуги регистрацияланабыт. Онон эһиэхэ QR-кодтаах, нууччалыы уонна англия тылынан суруллубут ысыраапка кэлиэбэ. Ону төһө баҕарар бэчээттэн ылааххытын сөп.

«Ылбыт киһиэхэ магнит тобо сыстарый?»

Вакцина - 0,3 мл уу. Хайдах онно магнит баар буолуой? Бассаапка мээһэ информацияларга, баһаалыста, итэбэйин иһимэн. Ыйытылаах буоллаххытына, биһигиттэн, балыыһаттан уонна Роспотребнадзор тэрилтэтигэр ыйытын. Биһиги эпипэт биэриэхпит диэн эрэннэрэбит.

Түмүккэ

Нэһилиэнньэттэн бу ыарыыны кыайарбытыгар вакцина эрэ көмөлөһүө, онон ыларгытыгар сүбэлиибит. Харыстаны бары ирдэбиллэрин тутуһун. Күһүн тохтоу диэн эрэнэбит.

Биһа биэриини сийилии @sanaoloh инстаграм-сирэйигэр киирэн көрүн.

Марфа ПЕТРОВА.

--- УТУӨ ХОЛОБУР ---

Ыам ыйын 28 күнүгэр, Дьокуускай куоракка Кыайыы болуоссатыгар хомуньуус баартыа чилиэннэрэ күргөмнээх субуотунньукка тахсыбыттарын туһунан куорат улахан көрдөрөр-иһитиннэрэр хампаанньалара киэнник кэпсээн тураллар.

Ол үтө бачыымы өйөөн, СӨ Ил Түмэнин дьокутаата, хомуньуус баартыа Чурапчытааҕы салаатын 1-кы сэкирэтээрэ Семен Иванович Никитин салайааччылаах Чурапчы улуунун хомуньуус баартыаттан 10-ча киһилээх хамаанда Чурапчыттан Мындаҕаайылыыр суолга, сыбаалка туһаайытын ханас өттүн 5 биэрэстэ кэринэ сире бөбүн-сыһын ыраастаатылар. Мунньуллубут бөбү кууларга уган биир сиргэ чөмөхтөөтүлэр.

“Төрөөбүт дойдубут, нэһилиэкпит ыраас буоларын туһугар биһиги хамаанда чилиэннэрэ бары көхтөөхтүк тахсан субуотунньуктаан киридибит. Кыттыбыт дьоммор бука барыларыгар улахан махталбын тиздэбин. Улууспут дьонун барыгытын нэһилиэкпит ыраас буоларын туһугар кыһаллыабын”, - диэн Семен Иванович санаатын тиздэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Сир-дойду ыраас буоларын туһугар

--- ИИТИИ-ҮӨРЭТИИ ---

Чурапчы эдэр карбышевецтара үлэлэрин билиһиннэрдилэр

Иван Михайлович Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын эдэр карбышевецтара Москуба куорат Кыайыы мусуойун кытта быһа эфиргэ тахсан. Бүтүн Арассыыйатааҕы “Карбышев аатын чизэстээхтик сүгэбит!” диэн научнай-практическай кэмпириэнсийэҕэ кытыннылар. Манна Арассыыйа араас муннугуттан эдэр карбышевецтар мустан, быйылгы ыытыллыбыт үлэлэрин отчуоттаатылар. Кэмпириэнсийэ

кыттыылаахтарын Кыайыы мусуойун дириэктэрэ Елена Сергеевна Слесаренко эбэрдэлээтэ. Оҕолор бары сүрдээх интэриэһинэй үлэлэри ыыталлар эбит.

Сэбизскэй Сойуус Геройа, профессор, инженернэй наука доктора Дмитрий Михайлович Карбышев Аҕа дойду Улуу сэриитигэр хорсун быһыытын урукку көлүөнэ дьон билэр буолуохтаахтар.

354 №-дээх Д.М. Карбышев аатынан Москуба

куорат оскуолатын мусуойугар дьарыктанар оҕолор Герой Маутхаузен концлаабырыгар сыппытын, онтон экспонаттар тустарынан кэпсээтилэр. Кини тус малларын муспутттар.

Саратов куораттан 5-с №-дээх эдэр карбышевецтар видеонан мусуой куруһуогун үлэтин билиһиннэрдилэр. Москуба уобалаһын Красногорскай куорат 4-с №-дээх лицей Карбышев аатынан мусуой куруһуогун салайааччыта эмиз үлэлэрин кэпсээтэ. Сыл ахсын оскуоланы бүтэрээччилэр Кыайыы саадыгар маһы олордон кизэргэтэллэр эбит. Саратов уонна Волжскай куорат үөрэнээччилэрэ эмиз

бэрт сана сүүрээһинээх үлэлэри ыыталлар эбит.

Кэмпириэнсийэ кыттыылаахтарын “Эдэр карбышевецтар” оҕо уопастыбаннай хамсааһынын салайааччыта Анатолий Храмов эбэрдэлээтэ. Кини билигин Арассыыйа үрдүнэн бу хамсааһын салайааччыларын кытта Россияскай Федерация Сэбиллэниилээх күүстэрин инженернэй сэриилэр уунан устууларыгар сылдьар. Бу переход Улуу сэрии сабадаммыта 80 сылыгар аһаммыт “Арассыыйа ууларын устун 5000 км” диэн ааттаах. Биһиги оскуолаттан ОБЖ учуутала Александр Алексеевич Ефимов бу хомуурга өрөспүүбүлүкэтээҕи ыстаап бэрэстэбиитэлэин быһыытынан ити тэрээһингэ сылдьар.

Биһиги оскуолабыт үлэтин Александр Сергеев уонна Иван Христофоров билиһиннэрдилэр. Кэмпириэнсийэ кыттыылаахтара уолаттары сэргээн иһиттилэр. Улууспут иһинэн Иван Михайлович Павлов оскуола ресурснай киин буолар, манна быйыл Арыылаах, Хадаар, Хайахсыт оскуолалара эдэр карбышевецтара кэккэлэригэр кирибиттэрэ. Онон эһиһ сана сүүрээһинэр, үлэлэр өссө барыахтара диэн эрэнэбит.

Бу научнай-практическай кэмпириэнсийэ эдэр карбышевецтарга сана сорукары туруорда, кэлэр үөрэх сылыгар өссө туох сананы киллэрэр туһунан кэпсэти барда.

Павлина МАТВЕЕВА,

И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын нуучча тылын учуутала.

--- ҮӨРЭХ-ИИТИЙ ---

ТАЛААННААХ ПЕДАГОГ

Үрдүк категориялаах педагог, «Надежда Якутии» бэлиэ хаһаайката Парасковья Владимировна Монастырева В. С. Яковлев –Далан аатынан Кытаанах орто оскуолатыгар уонна Чурапчытаабы «Үөрүү» оҕо дьобурун сайыннарар киин педагогунан уон сэттис сылын, “Туос” куруһуогун

салайааччытынан уон бэһис сылын үлэлиир. Кини бу оскуолаба уруһуй хайысхатыгар үөрэммитэ, салгыы Дьокуускайга «Төрүт дьарык» коллеһын бүтэрэн, үөрэммит оскуолатыгар үлэли кэлбитэ. Үөрэбин бүтэрэн кэлиэбиттэн оҕо кутун туппут ураты учууталынан билэбит. Куруһуогар туһунан дьарыктаныан бағалаах оҕолору түмэн дьарыктыыр, кырачааннары иис-күүс, уһаныы, туостан оноруу дыкти эйгэтигэр сатабыллаахтык иитэр-үөрэтэр. Сүрдээх кыһамныылаах, эппиэтинэстээх, ирдэбиллээх салайааччы. Кини тупсабай оноһуулаах кабинета куруук аһаҕас, оҕон толору буолар. Киһи киирэн баран тахсыан бағарбат, тэнгэ үлэлиэххин, тугу эрэ оноруоххун бағарабын. Оҕо бағатын учуоттаан, туох оноругу оноруон бағарарынан салайан, ымпыгар-чымпыгар диэри быһааран үөрэтэр. Үлэлэрэ аныгылыы, сахалыы истииллээх буолаллар. Оҕолор оноһуктарынан араас таһымнаах аабыларга, быыстапкаларга

кыттан мэлдьи ситиһиилэнэллэр. Бу куруһуокка дьарыктаммыт оҕолор ылбыт сатабылларын олохторугар туһаналлар, салгыы идэ оностоллор. Талааннаах педагог “Сүрэхпин оҕо аныбын” өрөспүүбүлүкэтээби эбии үөрэхтээһин уһууааччыларын күрэхтэһиитигэр кыттан дипломунан нағараадаламмыта, улуус үөрэхтээһинин Бочуоттаах кинигэтигэр киллэриллибитэ.

Парасковья Владимировна эбэтин Ирина Тихоновна Барашкованы утумнаан, туһунан кэрэ бэйэлээх иһиттэри тигэр, оноһуктары онорор. Кытаанах нэһилиэгэр уонна Чурапчыга персональной быыстапкага турбута, дьон-сэргэ сэнээриитин ылбыта. 2011 сылга «Нэһилиэк норуотун маастара» аат ингэриллибитэ. Канада Торонто куоратыгар абыйах ахсааннаах омуктарга анаммыт форум чэрчитинэн ыытыллыбыт быыстапкаба туостан иһиттэрэ көрүүгэ турбуттара. Бу күһүн норуоттар икки ардыларынаабы оноһуктар быыстапкаларыгар кыттан

кыайыылаах буолбута. Бу кэрэ оноһуктарынан кини араас таһымнаах күрэхтэргэ ситиһиилээхтик кыттар, маастар кылаастары ыытар.

Парасковья Владимировна нэһилиэк дьокутаатынан, “Кэрэхтээх чарана” түөлбэ салайааччытынан, оскуола идэлээх сойууһун бэрэссэдээтэлинэн өр сылларга таһаарылаахтык үлэлээн кэллэ, билигин да айымныылаах үлэ үгэнигэр сылдьар. «Уран», «Иэйи», “Үйэн” түмсүүлэр көхтөөх чилиэннэрэ, салайар 8 кылааһын оҕолоругар истин иитээччи, үтүө сүбэһит.

Туохха барытыгар көхтөөх, сатабыллаах үлэһиттэн киһи элбэххэ үөрэнэр. Киэн, холку майгытынан, билиитинэн, сатабылынан үгүс оҕо билиинитин ылыан ылар. Парасковья Владимировна учуутал идэтин таба талан, үлэһит быһыытынан үөрэммит оскуолатыгар айымныылаахтык үлэли сылдьарыттан олус үөрэбит.

**Ирина Петровна МАКАРОВА,
В.С.Яковлев-Далан аатынан
Кытаанах орто оскуоланын алын
сүһүөх кылааһын учуутала.**

--- БОЛҔОЙУН! ---

Бородуукта сыаната хонтуруолга сылдьар

Чурапчы улуһун дьаһалтатыгар бородуукта сыанатын, короновируһунан сибээстээн, нэдиэлэ аайы 30 көрүн бородууктаба мониторинг онорон, Саха Өрөспүүбүлүкэтин сыанаба кэммитиэтигэр ыытар. Мониторинг түмүгүнэн көрдөххө, Чурапчы элэиннэтигэр бородуукта сорох көрүннэригэр сыана үрдүү турар. Урут фрукта, оҕурут аһын Кытай өрөспүүбүлүкэтигэр ылар буоллахпытына, билигин бэйэбит дойдубут собуруу уобаластарыттан ылабыт. Онтукабыт кэлэригэр сыаната үрдээн кэлэр, ол иһин маҕаһынарга киирдэххэ, огурсу, помидор, минныгэс биэрэс, виноград икки көрүннэрэ бааллар уонна сыаналара тус-туһунан. Ону тэнэ, олохтоох чэпчэки сыаналаах хортуппуй бүтэн, собуруу дойдудартан сана үүммүт хортуппуй атыылаан эрэллэр, олор сыаналара эмиз үрдүк. Аны бэйэбит эппитигэр, ынахпыт арыытыгар киирэр буоллаха, “Чурапчы” ТХПК унуохтаах этин сыаната былырынныттан үрдээбэккэ турар, оттон унуоҕа суох эт былырынны сылтан кыратык үрдээбитэ. Ынах арыыта былырынныттан улаатта, нэһилиэнньэ ынах арыытын дьааһыгынан буолбакка, киилэнэн ылар. Онно чааһынай маҕаһыннаах урбаанньыттар “Чурапчы” ТХПК-тан ынах арыытын ылан, үрдэтэн киилэнэн атыылыллар. Ону тэнэ, улуус урбаанньыттары чэпчэки да, ыарахан да сыаналаах араас эттэри, арыылары аҕалан атыылыллар.

Иккиһинэн, Чурапчы улуһун дьаһалтатыгар бородуукта сыанатын боломуочуабыт быһыытынан Саха Өрөспүүбүлүкэтин 1307-3 №171-V нүөмэрдээх сокуонугар олобуран, социальнай суолталаах уон тоҕус бородуукта көрүнэ киирэрин иһитиннэрэбит. Ити көрүннэр улуус 2020 сыл, олунньу 10 күнүнээби 25 нүөмэрдээх уураагынан бигэргэтиллибитэ. («Об утверждении торговых надбавок на социально значимые продовольственные товары, на территории МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я)») Урбаанньыттар үксүн табаардарын Аллараа Бэстээхтэн уонна Дьокуускай куораттан атыылаһан аҕалан, маҕаһыннарыгар атыылыылларыгар, онно 19 көрүннэ бырыһыан ууруллар (атыыласпыт сыаналарыттан төһө улаатыннарар бородууктаны атыылыахтаахтара). Ити бырыһыантан үрдэтэн атыылыыр буоллахтарына, бэрэбиэркэ түмүгүнэн административнай миэрэбэ тардылаллар.

Оттон атын бородуукта сыанатын, бу коронавирус дьаһынан сибээстээн, нэһилиэнньэни өйдөөн, наһаа улаатыннарбаттарыгар бағарабыт. Ону таһынан элбэхтик туттуллар бэйэ тиги мааскалары, эрэһинэ бэрчээкилэри, туалетнай кумаабылары, онтон да атын түс гигиена сириэстибэлэригэр, табаардарга урбаанньыттар сыананы үрдэппэттэригэр көрдөһөбүт. Испиһэккэ киирбит уон тоҕус социальнай суолталаах бородуукталар сыаналара хайа эрэ маҕаһынгна улааппыт диир буоллаххытына, 8 (4112) 508026 нүөмэргэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин сыанаба кэммитиэтигэр, эбэтэр Чурапчы оройуоннаабы прокуратураба эрийэн этиэххэ, биллэриэххэ сөп.

Бу уустук кэмнэ бэйэ-бэйэни өйөнсүөххэ, атыылааччы уонна атыылаһааччы икки ардыгар өйдөһөр, эрэнсэр сыһыан баар буоллабына, кириисии этэннэ аһарыахпыт. Оттон сыанаба аһара үрдэтии көстүүтэ баар буоллабына, тутта биллэрэн иһэргит наада.

Бу испиһэккэ киирбит табаардар сыаналара булгуччу хонтуруолланар.

Приложение № 1
к постановлению главы МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я) от «10» февраля 2020 г. № 25_

Перечень социально значимых продовольственных товаров, на которые устанавливаются предельные размеры розничных торговых надбавок на территории МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я)

№ п/п	Наименование социально значимых продовольственных товаров
1	Хлеб из пшеничной муки высшего сорта, 1 сорта
2	Мука пшеничная высшего сорта
3	Сахар-песок
4	Рис
5	Крупа гречневая
6	Макаронные изделия
7	Яйцо куриное всех категорий
8	Масло подсолнечное
9	Молоко питьевое (молочный напиток)
10	Чай черный байховый
11	Молоко сухое, сливки (включая заменители)
12	Детское питание (смеси сухие молочные и каши)
13	Яблоки
14	Бананы
15	Мандарины
16	Помидоры
17	Огурцы

18	Морковь
19	Перец сладкий

Приложение №2 к постановлению главы
МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я)
« 10 » февраля 2020 г. № 25

Предельные максимальные размеры розничных торговых надбавок на социально значимые продовольственные товары на территории МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я) (в %)

№ п/п	Наименование социально значимых продовольственных товаров	Товары, закупаемые на территории Чурапчинского района и реализуемые на территории Чурапчинского района	Товары, закупаемые за пределами Чурапчинского района на территории РС(Я) и реализуемые на территории Чурапчинского района		Товары, закупаемые за пределами Республики Саха (Якутия) и реализуемые на территории Чурапчинского района
			в районном центре и в населенных пунктах, не включенных в перечень труднодоступных и отдаленных населенных пунктов	в труднодоступных и отдаленных населенных пунктах	
1	2	3	4	5	6
1	Хлеб из пшеничной муки высшего сорта, 1 сорта	10			
2	Мука пшеничная высшего сорта	7	30	36	60
3	Сахар- песок	7	30	36	60
4	Рис	7	30	36	60
5	Крупа гречневая	7	29	34	58
6	Макаронные изделия	7	26	31	56
7	Яйцо куриное всех категорий	7	25	30	
8	Масло подсолнечное	7	28	33	56
9	Молоко питьевое (молочный напиток)	7	25	30	56
10	Чай черный байховый	7	25	30	56
11	Молоко сухое, сливки (включая заменители)	7	25	30	56
12	Детское питание (смеси сухие молочные и каши)	7	25	30	50
13	Яблоки	7	25	29	55
14	Бананы	7	25	29	55
15	Мандарины	7	25	29	55
16	Помидоры	7	26	30	56
17	Огурцы свежие	7	26	30	56
18	Морковь	7	25	29	55
19	Перец сладкий	7	25	29	55

Примечание: В перечень труднодоступных и отдаленных населенных пунктов входят - с.Мырыла,с.Толон (Чакур), с.Мындагай, с.Толон (Бахсы), с.Килянка, с.Арылах, с.Юрэх-Кюеря, с.Орга, с.Улахан-Эбэ (мельджэхси), с.Хахыйах, С.Бэрэ, с.Улахан-Кюель, с.Туора –Кюель (Постановление Республики Саха (Якутия) от27 декабря 2012 г.№604 «О по совершенствованию системы обеспечения продовольственными и основными непродовольственными товарами Арктических, Северных и труднодоступных, отдаленных населенных пунктов с ограниченными сроками завоза грузов Республики Саха (Якутия)»).

Улуус дьаһалтата.

1956-1957 үөрэх сылыгар Мугудай, Төлөй, Чыччан үс колхуостара биир улахан Калинин аатынан колхуос буолан холбоһон, кулун тутарга көмнөҕү бүрүнэн турбут куула, халдьыйа тыалартан тутуу маһын кэрдэн, тутта таһан, танаастаан, сабыс-сага оскуола дьиэтин туппуктара. Сага үөрэх сылыгар маннай икки ахсыс кылааһы, онтон тохсус, онус кылаастары аһан, ыччаттарыгар кэскиллээх, сүдү бэлэҕи онорбуттара. Тутуу үлэтин тонуу хаары ыраастаан, тон сиргэ уот оттон ириэрэн, сыбаайа иинин күрдэбинэн хаһан, бэрэбинэлэри сүгэнэн кэрдэн, атынан-оһуһунан таһан туппуктара. Бастын охорооччулар күнгэ 15-18 бэрэбинэни кэрдэн, таһытыгар кыргыттар тэнгэ сылдьан, 5-12 көлөбө тийэ тийэн, хаары өрүсүнэн барытын окко кириэх иннинэ көндөйүн бүтэрбиттэрэ. Ис-тас бараанын от үлэтигэр босхолоон туран уус дьонно улахан кылаас уолаттарын сайынны интэринээккэ олордон көмөлөһүннэрэн ситэрбиттэрэ, балабан ыйын 1 күнүгэр сана үөрэх сылын сабалаппыттар. Билигин санаатахха, сүрдээх үлэ-хамнас эбит, киһи сөбөр уонна сүгүрүө махтанар. Оҕо ахсаана аҕыйах буолан атын нэһилиэккэ интэринээккэ олордон үөрэтэллэрэ. 1958-1959 үөрэх сылыгар Мугудай орто оскуоланын бастакы бүтэрээччилэр олох киэн аартыгар тахсыбыттар. Ол киэн аартыктара Амма, Хатылы, Болтоно, Сылан, Мугудай, Алабар ыччаттарын Маралаайыттан икки биэрэстэлээх, өрөспүүбүлүкэҕэ бастакынан тутуллубат толору механизациялаах Лыбынтах пиэрмэтигэр тириэрдэбит. Кырдьан, үлэни кыайбат буолан иһэр ыанньыксыттары, колхуостаахтары солбуйан “Школа-производство” диэн девинэн кылааһынан, тутуспутунан иккилии сыл сүөһү үлэтигэр тахсыбыттар. Эдэрдэр бу бачыымнара 30 сыл дьайан, Сэбиэскэй былаас үйэтин 30 сыл уһаппыта. Кэлин былааспыт ханна тийбитин бары билэбит. Бу эдэр дьон үлэлэрин, олохторун туһунан бииргэ үөрэммит, үлэлээбит кырдыаҕас учуутал Ф.Ф.Смирников “Кини дьоло, үөрүүтэ” диэн кинигэ суруйан хаалларбыта. Олус күүстээх үлэ, сэрии бааһа элбэх киһи үйэтин кылгаппыта. Олохтон атаарар кутурбанныах бырастыылаһыыга өйдөөн хааллынар диэн оҕолору таһааран көрүүннэрэр буолаллара. Орто окуоланы саас сүүрбэччэ эдэр дьон бүтэрбиттэрэ. Кэли оҕолор бары интэринээккэ олорон үөрэммиттэрэ. Оттон ааспыт үөрэх сылыгар бүтэрбиттэр Лыбынтахха үөрэ-көтө үлэли сылдьаллара. Колхуос аатырбыт бэрэссэдээтэлэ И.И.Сивцев В.Гаганова бачымынан хаалылаах колхуоһу салайа, Сыланга көспүтэ, оттон Мугудайга нэһилиэк бастакы хараначчыта, Москваҕа Тимирязев академиятын бүтэрэн кэлбит учуонай-зоотехник, нэһилиэк бэйэтин ычатын К.Г.Оконешниковы талбыттар. Оскуолаҕа элбэх эдэр

КЫЫСПЫТЫНАН КИЭН ТУТТАБЫТ

учууталлар кэлбиттэрэ. Нэһилиэк, Төлөйтөн Бахсыга тийэ тайыыр сирдээх бөдөнсүйбүт Калинин аатынан колхуос олоҕу дизель электрическэй ыстаансыалар уоттарынан сырдатыллара. Орто оскуола улахан кылааһын оҕолоругар животноводство, машиноведение уроктара баар буолбуттара. Сүөһү үлэтигэр научнай төрүккэ олобулар бааттан, эдэр бэрэссэдээтэл Кирилл Гаврильевич сирэй үлэтин таһынан оскуолаҕа животноводство урогун үөрэтэр буолбута. Улахан кылаастар уочаратынан Лыбынтах пиэрмэтигэр сүөһү үлэтигэр көмөлөһөллөрө. Нэһилиэк олохтоох оҕолору унуох күлүн бэлэмнээн биэрэллэрэ, ынах түүтүн хомуйан туттараллара, гидроннай ньыманан бурдук күөх маассатын бэлэмнииллэрэ. Ол сыллар тустарынан нэһилиэк олохтооҕо, пенсионер-учуутал А.И.Барашкова маннькэ кэспир: “Алабар сэттэ кылаастаах оскуоланын бүтэрэн, Мугудайга ахсыс кылааска үөрэнэ кэлэн, интэринээккэ олорбутум. Кырыымчык аска-танаска үөскээбит киһи ас-үөл дэлэйдин наһаа сөхпүтүм. Арыы-саахар, миин-торуой, холпуот-импизт төрүт быстыбат. Колхуостаахтар эрэдээхтэргэ оннук дэлэй ас хантан кэлиэ. Оскуола формата, хаатынка биэрэллэрэ. Саас ол танаастарытын төттөрү хомуйан ылааллар. Животноводство урогар бэрэссэдээтэл К.Г.Оконешников хонтуоратыттан киирэн үөрэтэр. Машиноведениеҕа Р.М.Степанов үөрэтэр. Оскуолабыт гараастаах уонна кыра грузовой массыналаах. Кыргыттар ол массынаҕа олох чугаһаабыт. Арай Кытаанахтан кэлбит Настя Оконешникова эрэ улаттары кытта тэнгэ мотуор хасыһар, массына ытыһар этэ. Төһө эрэ биризмэнэн үөрэхтэн өрөөн туран, тахсан, толору күн хотонго үлэлибит. Саас ынах төрөөбүтүгэр биридии анал ньирийдэххит. Күнгэ төһөлүүнү эрэ кээмэйинэн аһатабыт. Төһө улаататалларын билээри сотору-сотору ыйааһынныбыт. Сарсыарда эрдэттэн үлэлиир буолан, интэринээппит биэрэр өйүө аспытын тутан тахсан хонобут. Хотонго сыһыары тутуллубут киэн баҕайы үүт астыыр, ыыр аппарааттар турар, бибилиэтиклээх, Кыһыл муннуктаах, интэринээт оҕолору онно уларытабыт. Искусственной сизмэлээһин туспа дьыллээх, икки боруода атыыр обустар бааллар. Онно обустары үргүттэримээри төрүт киллэрбэттэр. Осменатор А.Н.Оконешников анаан киллэрэн көрдөрөөччү. Ол сыл ынахтар сүүс бырыһыан төрөөтүлэр дириллэр этэ. Оскуоланы бүтэрбиппитигэр ааспыт сыллааҕы курдук “пиэрмэҕэ тахсын” диэбэтэхтэрэ. Онон атын нэһилиэк оҕолору дьыллээбиттэрэ. Настя Кытаанахха тийэн дьыссаакка үлэлээн баран, Пермь куорат педунстүүтүгэр кирибитэ. Оттон мин – СГУ нуучча тылын салаатыгар. Чурапчынан, Сунтаарынан үлэлээн баран, борохотунан кэлэн үөрэххэ кирибитим. Оскуолаҕа сылдьан Настяныын Кытаанахха барса сылдыбытым. Ханньк эрэ пиэрмэҕэ олоролор диэн өйдүүбүн. “Көстөрүн курдук, орто оскуоланы иккис түһүмэҕинэн бүтэрбит ыччаттары маннааҕы колхуоска эрэ тахсабыт диэбэккэ, ханна баралларынан көнүллээбиттэрэ. Ити сылларга “Якутстрой-трест” Чурапчытааҕы салаатыгар элбэх ыччаты үөрэнээччи-үлэһиттэри, штуркатур-малырдары, тутуу үлэтин бары салаатыгар үлэҕэ ылааллара. Төлөйтөн төрүттээх В.П.Гуляев начаалынныгынан үлэлиирэ. Ити сыллартан чурапчылар бэйэлэрин күүстэринэн этээстээх дьыллэри тутар буолбуттара. Ыччат кизһэнни оскуолата аһыллан, үөрэниэн баҕалаах ыччат үлэли-үлэли үөрэнэр буолбуттара.

Кытаанахтан кэлэн орто оскуолаҕа үөрэммит Настя Оконешникованы бөһүөлэк кырдыаҕастара “Былатыан Бүөтүрүн кыһа эбит” диэн тутта сэнээрбиттэрэ. Уол оҕолуу майгылаах, сүрдээх тэтиэнэх кыысчаан аймактара Самсон Оконешниковтааҕы энээрдэһэн сылдыбыта. Кэлин дьыэ туттаран, сайын аайы тахсан сайылыыр буолара. Анастасия Петровна төрөөбүт алааһа – Ыһыах Ыспыт, сайылыга – Мас Түспүт диэн сирдэр ити сылларга Алабар нэһилиэгэр бэриллэбиттэр эбит, ол бэйэтэ туспа кэспээн. Номоххо кэспээнэр нэһилиэк төрдө буолбут тобус ойохтоох Төрөккөй оҕонньор дьахталларын тус-туспа улахан алаастарга олордору үһү. Оҕонньор кырдыар сааһыгар Ыһыах Ыспыкка олорбута, уот иннигэр туора сытан сиһин угуттуура үһү. Уот ыстанан этигэр хатаннаһына, “эмээхсиэн, эт үттүн дуо” диэн ыйыттаһына, биридэһэ “бэйэн экин уот сириин хайдах билбэкин” диэтэһинэ, “көрө-көрө, ону тоҕо ылбаккын” диэн оҕонньоро ордоотуура үһү. Онно олорон өлбүт, унуоҕа алааһын халдьаайытыгар хаалбыта үһү диэн номох кэспир. Оҕонньор бука куһағана суох, өлгөм үүнүүлээх алааска олорбута буолуо. Колхуостааһынна тула алаастарга олохтоох бары кэриэтэ Оконешниковтар, Дьячковскайдар, Пермяковтар диэн хаан уруулуу дьон “Дьэнкэрэ” колхуоска түмсүбүттэрэ. Кииннэрин Чурапчыттан түөрт көстөөх Бахы-Баалы диэн сис аннынааҕы нэһилиэк баар-суох улахан, дириг эбэлээх алааһыгар олохтообуттара. Колхуос уопсай малын уурар ампаар, бурдук кутар манхааһай туппуктара, кэнсилээрийэлэрэ ыал дьыэтигэр эбит. Үчүгэй баҕайытык үүт-тураан олорон истэхтэринэ, кураан саҕаламмыт. Ыччаттара төһө да ырааһын иһин, Мугудай оскуолатыгар үөрэнэн, хас да киһи үөрэхтэнэн, атын сирдэргэ үлэҕэ барыталаабыттар, кураан улаатан, үлэ-хамнас аанньа тахсыбат буолан, эдэрдэр үлэлээн аһахтарын ииттэри, онон-манан тарбаспыттар. Аҕа дойду Улуу сэриитигэр уон икки киһи ынырыллан барбытыттан сэттэ эдэркээн киһи сэрии толоонугар охтубуттар, бизс киһи улаханньк бааһыран уһаабатахтар. Чурапчылары үс хонук болдьохтоон хоту көһөрүүгэ ылаталларыгар “Дьэнкэрэлэр”, 1942с тохсунньу 1 күнүнэҕи отчуоттан көстөрүнэн, Эдыгээн Талахтааҕар 45 хаһаайыстыба, 108 киһи барыахтаабыттан 79 киһилээх 28 хаһаайыстыба тийбит диэн “Мугудай нэһилиэгэ” кинигэҕэ сурулла сылдьар. Сорохтор сэриигэ ынырыллан, сорохтор дуона суох буруйга хайыыга ытыллан, хас да киһи хоргуян, ылдьан өлбүттэр. Ыраах үрэххэ отторун атыныраан, нэһилэ сыл тахсыбыт сүөһүлэр төннөн иһэн ыран хаалбыттарыгар буруйдаан, Оконешниковтар аҕаларын Петр Платоновыһы тутан хайыыга илдьибиттэр. Онон бизс оҕолоох дьыэ кэргэнин ийэлэрэ Прасковья Дмитриевна соботобун дьаһайан, лүһүгүр тэлиэгэнэн тизэйн истэҕинэ, аччыгы кыһа Настя, биригэ төрөөбүттэригэр таба туттарбакка, төкүнүйэн хаалара үһү. Эрэй бөбөнөн айаннаан, Нуорабана Арыылааҕар олоор Бүөтүр эдьийигэр ытыы-ытыы, бириин ааспыт Настяларын хаалларан ааспыттар. Эдыгээнгэ тийэ барсыбыта буоллар, бу оҕо тыыннаах эргийэр биллибэт. Ону саха наукатын дьолугар, эдьийэ илдьэ хаалбыт. Аҕалара, сытыы-хотуу, тыллаах-өстөөх киһи, ааһынан, суут уурааһын көтүртөнэн, буруйа собуон дакаастаан, дьонун кэнниттэн Эдыгээнгэ тийбитэ – улахан уоллара Василий балыкка сылдьан эмискэ ыалдьан суорума суолламмыт. Хас да дьахтар ыар олохтон сырдык тыыннара быстан, оҕолорун өлүү айаҕар анньан

биэрээхтээбиттэр. Ордубут тулааһа оҕолору 1943с сайын оҕо дьыллэригэр ытан, тыыннаах ордорбуттар. Ордубут отучча киһиттэн сорохторо аара хаалыталаан, эдэр өттө хоту ыал буолан, атын нэһилиэккэргэ аһаннар, бэрт аҕыйах киһи кэлэн, 1946с. “Сайды” уонна М.Горькай аатынан колхуостарга кирибиттэр. Оконешниковтар дьыэ кэргэн аараттан аччыгы кыыстарын Настяны ылан, ийэлэрэ Боккуйа дойдутугар Кытаанах нэһилиэгэр олохсуйбуттар. Ол курдук, 150-ча үлэһит илиилээх, балачча элбэх оҕолоох “Дьэнкэрэ” колхуос эстибит. Алаастарын кэлин Алабар нэһилиэгэр биэрбиттэр. Арай хойукка диэри Бахы-Баалыга дьахталлар барахсаттар ампаарга хатаан барбыт дуйдаах сылабаардара мас быһынан иччитэхсийбит дойдularын көрө, иччилэрин күүтэ турбуттара үһү. Ити курдук, “Дьэнкэрэ” колхуос сүрдээх курус устуоруйалаах. Настя кыыс 1957с. Кытаанахха сэттис кылааһы бүтэрэн, Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэммит. Ахсыс кылааһы математикаҕа күһүнүлээх бүтэрэн баран, Мугудайга аймактарыгар С.К.Оконешниковтаахха кэлэн, күһүнүтүн туттаран, интэринээккэ олорбут. 1960с. орто оскуоланы бүтэрэр уонна Кытаанах нэһилиэгэр оччолорго сана аһыллыбыт оҕо саадыгар икки сыл үлэлээбит. Салгыы аҕатын алгыһынан кынаттанан, Пермь куоракка үрдүк үөрэххэ барар, үөрэбин ситиһиилээхтик бүтэрэн баран салгыы аспирантураҕа туттарсан киирэр. 1970 сыллаахтан СГУ психология уонна социальной педагогика кафедратыгар үлэҕэ киирэр. Онтон ыла сылын ахсын үлэтэ кэнээн, диригэнэн, үрдээн испитэ. СГУ-га маннай педагогика уонна психология кафедрата аһыллыбыт буоллаһына, 2002с. туспа психология кафедратын, онно тирэнэн аһыллыбыт ХИФУ-га психология Үнүстүүтүгэр дириэктэрдээбитэ. Билигин наука доктора, профессор, СӨ ытык гражданина, В.И.Вернадская аатынан Үрүн уонна Кыһыл көмүс, Саха уобалаһын күбүрүнээтэрэ И.И.Крафт аатынан мэтээлгэр, өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын остуолга уурар мэтээлинэн, “Laboretscientia-трудом и знанием” уордьанынан, “Золотая Кафедра России” дипломунан, араас үрдүк ааттарынан бэлиэтэммитэ. Анастасия Петровнаһын уһун сылларга алтыһан үлэлээбит ХИФУ бэрэсидьиэнэ, академик Е.И.Михайлова маннькэ кэспир: “Анастасия Петровнаны 1967с СГУ-гар сана үөрэнэ киридэҕим сыл, собуруу аспирантураҕа үөрэнэр, анкета толорторо сылдьар кыһы көрсүбүтүм, кэспэппитим. Онтон 1989с. О.М.Чоросовалыын оскуолаларга анал үөрэхтээх психолог ставкаларын, киин үөрэх тэрилтэлэригэр бастын үлэлээх учууталлары иккис үрдүк үөрэххэ ыһтар наадатын туруорсарбар иккиһин билсипитим. Министэристибэҕэ, Бырабыыталыстыбаҕа үлэлиир сылларбар Саха сириин араас оройуоннарыгар эрэ буолбатах, өрөспүүбүлүкэ тас өттүгэр биригэ элбэхтик сылдыбыппыт. Ону Анастасия Петровна “температураны кэтээн көрөбүт” диэн олус бэргэниик ааттыыра. Оччолорго Саха өрөспүүбүлүкэтэ иннин диэки хардылаан, көнүлүн ылбыта. Дьон-норуот сүргэтэ көтөүллүбүтэ, сана Конституция ылыллар сорууга тирээн кэлбитэ. А.П.Оконешникованы Конституцияны онорор бөлөххө киллэрбиттэрэ. Сыратын-харатын, билиитин-көрүүтүн биэрэн туран, онно үлэлээн, сана Конституцияламмыппыт. 1991с. куорат оскуолаларыгар анал үөрэхтээх психологтарынан хааччыар баҕалаах анал киини тэрийбиппит. Онно Анастасия Петровна кэлэн лиэксийэлэри ааҕара, университетка

туспа кафедра аһылларын туруорсан, СГУ-га маннай кафедра, онтон туспа факультет аһылларын ситиспитэ. Салгыы мин Үөрэх министиэриститэтиг кэлэн ХИФУ-га ректорынан үлэлиир сылларбар факультетка тирэнэн, Психологической үнүстүүтү аспыпыт.Эрдэ Сахабыт сиригэрэлбэхомукиллээхкэргэнбуолан түмсэн ололорунан, хас биирдии омул бэйэтин култууратын үрдүктүк тутан, тэннэ сайдан иһэригэр туһуламмыт докторской үлэтин суруйарыгар элбэх, кизэн кэтээн көрүүлэри онорон, үлэ кэлэктииптэригэр сылдьан, дьон санаатын түмэн, ырытан, улахан, дириг ис хоһоонноох монументальной үлэни суруйбута. Ити сылларга биир санаалахтарын түмэн саха оҕотун сахалыы иитэргэ-үөрэтэргэ туһуламмыт “Эркээйи” бырагырааманы онорсон, олоххо киллэрбитэ. Онон мин А.П.Оконешникованы учуонай, өрөспүүбүлүкэбэ олус наадалаах психологической үөрэхтээһини тэрийбит чинчийээччи - профессор быһыытынан эрэ буолбакка, дьон туһугар элбэҕи туруорсубут, ону олоххо киллэрсинит киһи диэн сыаналыбын. Анастасия Петровна кизэн дуһатынан, сырдык санааларынан уратылаах киһи буолан, кэллээһинин ортолоругар Саха сиригэр эрэ буолбакка, кизэн Арасыйыаҕа, атын дойдугарга билиинини уонна дириг ытыктабылы ылбыт сананы киллэрээччи, элбэх дьонуннаах научнай үлэлэрдээх киһи.Үүнэр көлүөнэни иитиигэ араас омуллар тус-туспа култуураларын, уратыларын, олоххо интэрииммит дириг билиилэрин уонна сатабылларын умуннарбакка, бүгүнгү олоххо туһаналларын, салгыы сайыннаран-түспүсүрэн иһэллэрин, чөл олобу тутуһар, доруобуйаларын харыстыыр дьону иити үлэтэ барыахтаах диэн санаанан салайтаран үлэлээн кэллэ. Анастасия Петровна бастын үлэлээх оҕуолалары өрөспүүбүлүкэтээҕи эрэ буолбакка, федеральной суолталаах экспериментальной былаһааккаларга кубулутан, элбэх чинчийиилэри, кэтээн көрүүлэри онордо. Оҕолуу ыраас куттаах, алтыһар дьонугар эрэ буолбакка, ханнык баҕарар кэлэктиипкэ сананы-үтүнү көрдүүр, ону олоххо киллэрэр тэрийээччи-айааччы диэн үрдүктүк сыаналыбын.

Оттон СӨ Ил Түмэн Судаарыстыбаннай мунһабын Ыччат дьыалаларыгар, физическэй култуураҕа уонна успуорка сис кэммитэтин бэрэссэдээтэлэ, педагогической билим дуоктара М.Д.Гуляев бу курдук кэпсиит: “1991с. интэринээт-оскуоланы уонна успуорт оскуоланы холбоон, Д.П.Коркин аатын интэриипит. Оччолорго А.П.Оконешникова СГУ Психология кафедратын салайар, улаханлык убаастанар соботоһу уйулҕа үөрэҕин билимин дуоктара, профессор этэ. Дьон толлоро эрээри, хайдах эрэ олус түргэнник уопсай тылы булбупут. Анастасия Петровнаны оскуолабытыгар научнай салайааччы буоларыгар көрдөспүтүм. Онтон ыла бииргэ үлэлээн, научнай былаһаакканы тэрийбипит. “Саха сирин тыйыс усулуобуйатыгар чэҕизэн доруобуйалаах, чөл олохтоох ыспарсымыан оҕолору иити, бэлэмнээһин” диэн бырагырааманы толкуйдаабыппыт. Федеральной экспериментальной буолан, үлэ бөбөнү үлэлээн, Арасыйыа 100 бастын үлэлээх оҕуолаларын ортолоругар кириэн наһараадаламмыппыт. Анастасия Петровна Чурапчытааҕы уонна Психология үнүстүүтүн төрүттэспит сүңкэн өнөлөөх. Кинини научнай үлэбэ проректорынан анаары, СГУ ректорын А.Н.Алексеевы көрсүбүтүм. Анатолий Николаевич: “Анастасия Петровна – биһиэхэ тарбахха баттанар учуонайбыт, салайааччыбыт.Кини курдук үрдүк таһымнаах киһи бэйэтэ сөбүлэннэҕинэ, сүһүөххүтүгэр тураргытыгар төһүү күүс буолуоҕа,” — диэн сөбүлэннэн биэрбитэ.

Ити курдук, хорутулла илик суолу тэлэрбитигэр эдьийбит эпипиттээх үлэттэн чабыйбакка, научнай проректорынан сөбүлэннэн тахсан, кизэн далааһыннаах үлэни ыппыта. Арасыйыаҕа биллэр үлэлээх-хамнастаах, ааттаах-суоллаах учуонай быһыытынан, “преподавателлэр наукаҕа барыахтааххыт, учуонай буолуохтааххыт” диэн сыал-сорук туруорбута. Анастасия Петровна уйулҕа билимин доктора буолан, аһыйах тылынан тоҕо-хайа этэн кэбиһэр бэйэтэ туспа истииллээх. Быһаарыылаах кэмнэрбитигэр хайаан да аттыбытыгар баар буолан, чабылхай толкуйунан үгүстүк сөхтөрбүтэ. Тыа сиригэр үнүстүүт тэриллээн сөп диэн ким даҕаны итэһэйбэт кэмигэр күүс-көмө буолбутугар, өй-санаа эпипитигэр ис сүрэхпиттэн диригник махтанабын. “Анаардас тыа хаһаайыстыбатынан эрэ дьарыктанар саха дьонун ыччата бырамыысыланнаска сыстара, дэгиттэр үлэһит дьон буолан тахсаллара — тирээн турар сорукпут” диэн тоһоболоон бэлиэтээччи. Саха ыччата бырамыысыланнаска сыстан эрэрбиттэн бары үөрэбит. Кини тэлбит суола, дьонун үлэтэ салгыы сайда, чэчириг туруоҕа диэн эрэнэбин. Быйылгы үбүлүйдээх сааһынан эбэрдэлээн туран, чэҕизэн доруобуйаны, дьыэ кэргэнигэр, чугас дьонугар дьолу-соргуну баҕарабын. Анастасия Петровна, өссө үһүнүк ололор, мунутуур үөрүүн өрүү иннигэр тоһуйдун диэн алгыспын тизэрдэбин.”

Үөһэ кэпсэммитин курдук, А.П. Оконешникова сайынны эрэ да буоллар, төрөөбүт нэһилиэгэр кэлэн сынньанан, сайылаан барар. Ол туһунан чугас эдьийэ, кырдыаҕас учуутал А.С.Оконешникова манньк кэпсиит: “Биһиги түөлбэлээн ололорбут алаастарбытыгар ыкса сытар аҕа уустарыгар Оконешников диэн араспаанһа тэнийбит. Бу урукку өттүгэр хаан-уруулуу дьон төрөөн-уһаан тэнийбит буолуохтарын сөп. Мин дьонум Оконешниковтар — Настя дьонунаан уруулулар. Онон Кытаанахтан сана кэлэригэр биһиэхэ кэлбитэ, биһиэхэ сыстан сылдьыбыта. Кэлин үөрэхтээн баран уолпускатыгар кэлэн, кыра дьыэбитигэр ололорон, научнай үлэлэрин суруйааччы. Кэлин дьонго харчыга дьыэ туттарбыта. Ону Чурапчы үнүстүүтэ ситэрбитэ. Баалларыгар аҕалаах ийэтэ эмиз кэлэн бараллар этэ. Уйбаан, Дьөгүөссэ Оконешниковтар эмиз чугас аймахтара, кинилэргэ сылдьааччы. Олохтоох оскуоланы экспериментальной былаһаакка оностон кыһыннары-сайыннары кэлэн барааччы. Түөрт төрөппүт оҕолорбун этэннэ сүһүөхтэригэр туруораары, кэргэммин сылаастык аһатаары, 50 сааспын туолаат, үлэттэн тохтообутум. Ол эрээри нэһилиэк олобуттан туора турааччы суох. Барытын билэ-көрө ололорон, күүс-көмө, өй-санаа эбээччи буолааччыбын.” Оттон кийииттээтэр кийиитэ, норуот маастара А.Ф.Оконешникова манньк кэпсээннээх: “Мин кэргэним өбүгэлэрэ мас уустара эбит. Өбүгэлэрин утумнаан, кэргэним И.Е.Оконешников үчүгэйдик уһанар, тугу барытын сатыыр. Уһанарын таһынан, олус үчүгэйдик уруһуйдуур этэ. Онон мин истээнэрбэр, оҕолору үөрэтэрбэр туттар туоспун барытын маннай кини хастаан-танастаан, оннообор бэлэм лекалолары бэлэмнээн быһан биэрээччи. Туоһу танастааһын балачча үлэлээх, бэйэтэ туспа технологиялаах. Анастасия Петровна эдьий буолан элбэхтик сылдьыбыта. Эдэрбуоламмыт түүн да сылдьан, хонон аһааччы. Сүбэтэ-амата, кэпсээнэ элбэх буолар. Кыыспыт Катя үөрэҕин бүтэрэн баран хас да сыл психология факультетыгар үлэли сылдьыбыта. Национальной оскуола кэнсизэспийэтин олоххо киллэриигэ элбэх сэмнээрдергэ, кэмпириэнсийэлэргэ, быыстапкаларга кыттыбытым. Оскуола оҕолоро сөбүлээн дьарыктанааччылар. Араас оҕоһуктарынан омул сирдэригэр

тийэ быыстапкаларга кыттан элбэх бириэмийэлэргэ тиксибиттэрэ. Ол оҕолор билигин бэйэлэрэ туспа ыаллар. Тааттаҕа Борис Неустроев — Мандар Уус туос ураһатын тигиигэ нэһилиэк дьахталлара күүспүт кыайарынан кытынныбыт. Онон Анастасия Петровна прикладной ускуустубаны тилиннэриигэ уонна сайыннарыыга туспа суолу тэлбит киһи диэн махталым улахан.”

“Төрөппүттэри алта оҕолоох Анна Николаевна уонна Михаил Степанович Оконешниковтар — учууталлар этэ. Эдэр саастарыгар Төнүлү орто оскуолатыгар учууталлаабыттара. Аҕам дойдутугар көһөн кэлэн орто оскуолаҕа үлэли сырыттаһарына, сэттэ нэһилиэҕи холбоон, сүүнэ улахан Карл Маркс аатынан сопхуос тэриллэбитигэр, аҕабытын сопхуос партиянай тэрилтэтин сэкирэтээринэн ылбыттара. Оҕолорун, биһигини, дойдубуттан тэийтимээри, аҕабыт Михаил Степанович соботобун уонна сылдьан үлэлээбитэ. Үлэтэ аһара далааһыннаах буолан, үксүн көлүөһэ үрдүгэр сылдьара. Дьыэ кэргэнигэр хонолор хоһоһо, сылдьар ыалдыт курдук охсуллан аһара. Сана тутуллар Нерюнгри куоракка тийэ барара-кэлэрэ. Онон тоһон-хатан, олус түргэнник ыалдьан олохтон баран хаалбыта. Үлэлиир сыллара барыта кураан балаһатыгар түбэһэн, оттуур сир көрдөһүүтэ, кыһын ону тизийи-таһыы элбэх сыратын ылбыта. “Сизэргэ-өтүгэ доһордоһуута” диэн хамсааһыны төрүттэспит киһи буолан “Норуоттар доһордоһуулары” уордьанынан наһараадаламмыта. Мин саастыылаахтарбын кытта сопхуос профсоюзуга үбүлүүр “Заря” диэн устуоруйа учуутала И.С.Захаров тэрийбит үлэ-сынньалан лаабырыгар ыраах үрэх бастарыгар тийэ оттоон, дьырээлэһэн аһарытым. Биһиги аҕабыт учуонай Настааны балтым диэн ааттыыр этэ. Ыаннык фермаларыгар, хонтуораларга сылдьар, дьону кытта элбэхтик көрсөр, анкеталары толорторор дьэччи. Кэлин билбитим, алаастара кэккэлэһэ, кырдык даҕаны, хаан уруулулар, кэлин тэйсэ быһыытыгыттарэбит. Онон Анастасия Петровнаны эдьийбит курдук санаан улааппыппыт сөп. Үлэһит буолан баран “Карл Маркс” сопхуоска экономист-буһаалтырдаабытым. Сопхуос эстибитигэр Дьокуускайы булбутум. Истинник саныыр эдьийдээтэр эдьийбит сайын ахсын дойдутугар тахсан сайылыыр буолан, эргиччи билэ-көрө сылдьабын, кизэн далааһыннаах үлэтин-хамнаһын, өйүн-санаатын сөбөбүн эрэ,” — диэн М.М.Оконешников кэпсээнин түмүктүүр.

Ыкса ыала элбэх оҕолоох ийэ, сизтэрдээх эбэ В.И.Оконешникова санаатын манньк этэр: “А.П. Оконешникова дьэтин тутууга кэргэним Виктор Степанович туспа биригээдэни тэринэн, дьэтин тутан биэрбиттэрэ. Уһаайбатын солоон-ыраастаан, элбэҕи үлэлээбитэ. Үлэ-хамнас, олох-дьаһах туһунан сөбүлээн кэпсэтээччилэр. Төһө да учуонай, элбэҕи билбит-көрбүт киһи буоллар, сэхэргэһэргэ үчүгэй, судургу, сүбэтэ-амата элбэх баҕайы дьэччи. Эбэбит Өлөксөөс баарыттан анаан-минээн кириэн “Дьэнкэрэ” колхуос, көһөрүү сылларын, дьон-сэргэ олобун-дьаһаҕын туһунан сүрдээх уһундук сэхэргэһээччилэр. Эбэбит билэрэ-көрөрө элбэҕин, аҕата Былатыан Бүөтүрүн курдук, олобу диригник анаар уратытын сөбөр буолар. “Кэлэр сайын сайылы тахсыахпыт, түнүктэрибитин аһаарын” — диэн биллэрбиттэрэ. Оҕолорбут төрүт дьулайбакка, тэбис-тэннэ кэпсэтэн, чугас эргин сир астаан, быстах наадаларыгар туһалаан, улаатан тахсаннар, тус-туспа идэлээх ыал-дьон буолан тарҕастылар. Тетя Настяларын умнубаттар, өрүү сураһа сылдьаллар.”

“Мин 1984с. Иркутскайдааҕы педагогической үнүстүүтү бүтэрэн кэлиэхпиттэн өр сыл “Чуораанчык” уһууаанга сэбиэдиссэийинэн

үлэлээбитим, ыал буолан, үс оҕолоһон, сизнэрдэнэн ололорон кэллим. Кэлин түөрт сылга нэһилиэк баһылыгын К.И.Пермякову олох-дьаһах боппууостарыгар солбуйааччынан үлэли сылдьабын. А.П.Оконешникованы Мугудайга үлэһит буолан кэлиэхпиттэн билэбин. Чугас ыаллыы ололор буолан ордук сөбүлээн тэллэйдээччибит. Оччолорго кэлэктиипинэй дьаһаныы диэн бириинсибинэн нэһилиэк ололор буолара. Нэһилиэк дьаһалтата тэрилтэлэр салайааччыларын бары боппууостарга кыттыһыннараллара. Кураан сыллар буолан талах-былаһ, дулба быһыытыгар элбэх субуотунньуктар буолаллара. Араас уопастыбаннай тэрилтэлэр баар буолбуттара. Ыарахан кыстыктарга уопсай сүөһүнү этэннэ сыл таһаарыыга үлэ бөҕө барара.Ороһу төрөөбүт торбостору песионердарга көрдөрүүнү быраактыкалаабыттара. 80-ча саастаах Марфа Прокопьевна уонна Федор Дмитриевич Смирниковтар — Төлөй бастакы колхуостаахтара, урукку сүрэхтэринэн хас даҕаны ороһу торбоһу этэннэ сыл таһааран биэрбиттэрэ дьонго батыһар холобур буолбута. Хамнаһа суох уопастыбаннай тэрилтэлэр баар буолбуттара. Холобур, баҕа өттүлэринэн арыгыттан акаастаммыт “Саҕах” табаарыстыба, “Суорумнуу” кулууп. Бу кизэн биһирэбили ылбыт хамсааһыннары өрөспүүбүлүкэ өйөөн хамнастыы сылдьыбыта. Орто оскуолабыт “Эркээйи” бырагырааманы олоххо киллэриигэ экспериментальной былаһаакка буолбута. Саастарынан хас да бөлөххө арааһар бырагырааманан биһиги “Чуораанчык” уһууааммыт эмиз күүскэ үлэлээбитэ. “Орлята” бөлөх тэрийэн, уолаттар сүрдээҕин үөрө-көтө дьарыктаналлара. Кыргыттарбыт быыкайкаан тарбахтарынан оҕуруо тиһэр, сабынан дьарыктанар буолаллара. Өрөспүүбүлүкэбэ “Үтө дьыала” диэн хамсааһын чэрчитинэн элбэх тутуу барбыта. Былыргы колхуостар курдук, хаһан үбүлүүллэрин кэтэспэккэ, араас тутуулары ыппыппыт. Кэлинги сылларга киин уобаластарга кластер бырагырааматынан араас тутуулары ытан саҕалаабыттара сөптөөбүн өйдөөн тутуу ыппыппыт. Күн бүгүн бу бырагыраамаанан 25 дьыэ тутуллан, эдэр ыаллар киридилэр. Кинилэр оҕолорун үөрэтэргэ анаан таас оскуолаһынныбыт. Онон 130-ча оҕо үөрэнэр. Сана оҕо саадтанарбыт, үрэҕи туоруур сана муосталанарбыт диэн баҕалаахпыт. Төһө даҕаны сааһын тухары кураан дойдуга ололорбут, нэһилиэкпит сүөһү иитиитинэн аһаан-таннан ололор. Бүгүнгү күннэ 1200 ынах сүөһү, 1300 сылгы баар. Эдэр уолаттарбыт бааһынай хаһаайыстыбалары тэринэн, аныгы хотоннору туттан үлэли-хамсыы сылдьаллар. Эмиэ кураан сылларбыт балаһалара кэллэ быһыылаах, онно бэлэм буолан мобильнай биригээдэлэри тэринэн дуу, хайдах дуу, сүөһүбүт-аспыт ахсаанын быһа түһэрбэккэ ололорбут диэн баҕалаахпыт. Үлэ сана миэстэлэрин толкуйдуохпутун наада. Демография өттүнэн эмиз куһаҕана суохпут. Сана төрөөбүттэн 7 сааһыгар диэри оҕолорбут 90-ча киһи. Бу кэммитинэн этэннэ ололорбут диэн Үрдүк Айыылартан көрдөһөбүт,” — диэн нэһилиэк баһылыгын олох-дьаһах боппууостарыгар солбуйааччы Н.С.Попова кэпсээнин түмүктүүр.

Ити курдук, эдьийдээтэр эдьийбит, биир дойдулаахпыт,саха дьонун чулуу кыһа А.П.Оконешникова дьонун сааһыгар этэннэ тийбитинэн эбэрдэлибит! Инники өттүгэр өссө үрдүк ситиһиилэри, хаан урууларыгар, дьыэ кэргэнигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Татьяна ЗАХАРОВА,
бэтэрээн учуутал, кыраайы
үөрэтээччи, Дьокуускай олохтооҕо.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин, эдьиийбитин **Зоя Николаевна Борисовна** 70 сааскын туолбут үбүлүйгүнэн, айыы сиригэр үктэммит алгыстаах күнгүнэн ис сүрэхпиттэн үөрэн-көтөн сахалы айхаллыбыт! Күндү киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, үгүс үөрүүнү, уһун дьоллоох олобу баҕарабыт. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамнын, эйбэс сыһыанын, болбомтон, өйбүл-тирэх буоларын иһин барба махталбытын тиэрэбит!

Эбэрдэни кытта кэргэнин **Василий, оболорун, кийиитин, сиэннэрин, балтын Анна, Монастыревтар.**

--- ПРОКУРАТУРА ИЗВЕЩАЕТ ---

Привлечен к административной ответственности

Прокуратурой Чурапчинского района выявлены нарушения порядка рассмотрения обращений граждан в администрации Болугурского наслега.

Установлено, что в 2021 году в администрацию Болугурского наслега поступило 3 обращения от местных жителей по различным вопросам. Однако, в нарушение требований Федерального закона от 02.05.2006 №59-ФЗ «О порядке рассмотрения обращений граждан в Российской Федерации» в установленные законом сроки письменные ответы заявителям не направлены.

В связи с допущенными нарушениями прокурором в отношении заместителя главы поселения возбуждено дело об административном правонарушении, предусмотренном ст.5.59 КоАП РФ (нарушение порядка рассмотрения обращений граждан). Постановлением и.о. Мирового судьи судебного участка №35 Чурапчинского района

Республики Саха (Якутия) должностное лицо привлечено к административной ответственности в виде штрафа.

Также, главе поселения внесено представление об устранении нарушений. В настоящее время нарушения устранены, ответы заявителям по существу поставленных ими вопросов даны.

Прокуратура Чурапчинского района разъясняет, что граждане и организации в случае нарушения их прав, законных интересов и свобод могут обратиться в прокуратуру района, расположенного по адресу: **ул. Курашова, д.8, с.Чурапча, Чурапчинский район, Республика Саха (Якутия), 678670, либо посредством электронной почты по адресу: chu@14.mail.ru.**

Прокуратура Чурапчинского района.

ЗАЙМЫ до 60 000

от 1% до 0,25%*

0%

ДЛЯ НОВЫХ КЛИЕНТОВ**

Тел.: 8(924) 591-40-00

с.Чурапча, ул. Октябрьская, дом 25, ТЦ «Маарыкчаан», 2 этаж

*Процентная ставка 0,25% в день (61,25 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 55 001 рублей до 60 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,3% в день (109,5 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 50 001 рублей до 55 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней, при предоставлении клиентом документов, подтверждающих доход. Процентная ставка 0,4% в день (146 % годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 45 001 до 50 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней. Процентная ставка 0,5% в день (162,50% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 40 001 до 45 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней. Процентная ставка 0,6% в день (210,00% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 35 001 до 40 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней. Процентная ставка 0,7% в день (250,50% годовых) действует при предоставлении займа на сумму от 30 001 до 35 000 рублей на период пользования от 61 до 180 дней.

**Процентная ставка 0% действует в течение первых 20 календарных дней периода пользования займом для лиц, ранее не заключавших договор потребительского займа с ООО МКК «ТРИЕНС», на сумму от 2 000 до 30 000 рублей на срок до 30 дней. После 20 дней 0,9 % в день для пенсионеров по старости, 1% для официально трудоустроенных лиц. Акция действует бесконечно, количество участников неограничено.

*Займы предоставляются ООО МКК «ТРИЕНС» 677027, г. Якутск, ул. Ойуунского, д. 3, офис 202. ИНН 1435350305, ОГРН 120140002039, регистрационный номер в государственном реестре: МФО 2004236008560 от 20.03.2020г. Для граждан РФ от 23 лет, при наличии паспорта.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт, Хатылыттан төрүттээх Горнай улуунун Бэрдьгэстээбин олохтооҕо. Саха сириг суруйааччыларын Сойууһун чилиэнэ **ГОГОЛЕВ Михаил Павлович – Долгун** ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Нина Ивановнаба, оболоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Амма орто оскулатын 1969с. ыуһа.

Болтоно нэһилиэгин олохтооҕо, күндү таайыт

ЕГОРОВ Егор Егорович

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Дария Дмитриевнаба, убайыгар Дария Дмитриевнаба, убайыгар Дмитрий Егоровичка, быраатыгар Захар Егоровичка, санаһыгар Александра Петровнаба, кийиитигэр Анисия Афанасьевнаба уонна кинилэр оболоругар дириг кутурбаммытын тиэрэбит.

Дьокуускайтан, Хатылыттан, Чурапчыттан бары Новгородовтар, Красильниковтар, Сунхалыровтар.

--- КЭРИЭСТЭБИЛ ---

Күндү киһибит сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах...

1998 сылтан “Маарыкчаан” потребуопсастыбаа үлэлээбитэ. Бу үлэтин саамай тахсылаах кэмнэрэ этилэрэ. Контейнердаах КаМАЗ массынаатынан Дьокуускайтан, Нерюнриттан табаар таһаллара. Сорох ыйга 2-тэ, 3-тэ кырыналлара.

2009—2010 сылларга ОДьКХ тэрилтэтигэр бензовоз массынаба суоппардаабыта, Аллараа Бэстээхтэн уматык таспыта.

2011 сыллаахха “Чурапчстрой” тэрилтэбэ дуогабарынан тутуу матырыйаалын таһыыга сылдыбыта.

2012 сыллаахха “Уйгун” чааһынай тэрилтэбэ үлэлээбитэ, тутуу матырыйаалын таһаллара. Ити сылларга Ульяновскай куораттан УАЗ микроавтобуһу перегоннаан аҕалбыта.

2014 сыллаахха Дьокуускайтан Чурапчыга агротехникуму тутууга матырыйааллары тизиигэ үлэлээбитэ.

2015 сыллаахха Н. Н. Попов чааһынай тэрилтэтигэр үлэлээн, Аллараа Бэстээхтэн сүөгү эбии аһылыгын Горнай улуунун Аһыма, Күүлээх, Бэс Күүлэ, Орто Сурт, Сунтаар улуунун Куокуну, Тойбохой, Кириэстээх нэһиликтэригэр тизиибиттэрэ.

2013 сыллаахха “Доржник” АУо чааһынай дуогабарынан Бүлүү суолун онорууга буор тизииитигэр үлэлээбитэ.

2017 сыллаахха ПМК Чурапчытаагы филиалыгар КаМАЗ самосвалынан быһыттары онорууга, 2018 сыллаахха Хайахсыт, Хатылы, Улахан Күүл, Арыылаах нэһиликтэригэр сылдыбыта.

Саамай бүтэһигин, 2018 сыллаахха, С. В. Кириллин тэрилтэтигэр үлэлээн, Муома Хонуутугар рулон оттору тизиибитэ.

Валентин Никитич эрэллээх кэргэн, амарах аҕа, эйбэс эһэ этэ. 1977 сыллаахха ыал буолан, уоллаах кыыс оболонон, билигин 3 сиэнэ оскуола үөрэнээччилэрэ, 1 сиэн анал орто үөрэххэ үөрэнэ сылдьар.

Элэккэй доҕор, табаарыс, убай этэ. Элбэх суоппар табаарыһа эрдэ олохтон туораан, хомойоро, аһыйара. Эдэр суоппардарга сүбэһиттэрэ этэ. Аймахтарынан кыһалбаларын мэлдьи тэнтэ үлэлэстэрэ, төлөпүнүнэн сибээстэтэрэ. Бииргэ төрөөбүт быраата Василий Сунтаартан Дьокуускайга көһөн кэлэн хардарыта сылдыһаллара элбээбитэ.

Сыраалаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан, “Саха Өрөспүүбүлүкэтин автотранспортын бочуоттаах үлэһитэ” бэлиэнэн, Арасыйыттан “Задоблестный труд” мэтээлинэн, дипломунан, Чурапчы улуунун потребкооперациятын 100 сыллаах үбүлүүдээх мэтээлинэн, “Тутуу комплексин сайыннарыыга киллэрсит кылаатын иһин” үбүлүүдээх бэлиэнэн, “Чурапчы улуунун 370 сыла” үбүлүүдээх бэлиэнэн наҕараадалааммыта.

Күндү киһибит, амарах дууһабын, эйбэс майгыгын, биһиэхэ сылаас сыһыантын умнуохпун сүөгү, сүрэхпитигэр сөнөрдөн мэлдьи илдэ сылдыахпыт...

Валентин Никитичи тигэх суолугар атаарар кутурбанаах күннэригэр өй-санаа, матырыйаалынай өттүнэн өйбүлүгүт иһин, улуус бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлигэр М. Н. Матвееваба, аймах-билэ дьоммугар, бииргэ алтыспыт суоппар табаарыстарыгар, бииргэ үөрэммит табаарыстарбар, учууталбар Е. С. Лукинаба, кыһым бииргэ үөрэммит оболоругар, ДЭС тэрилтэтигэр, бэтэрээннэригэр, УНО профсоюзунугар, аймахпыттар А.А. Шаринаба, суоппар А.В. Местниковка, бииргэ үөрэммит В.В. Борисовка, күтүөппүтүгэр Г. П. Далбаевка, бииргэ үлэлээбит кэлиэгэлэрбэр, Ярославскай уулусса кырдыаҕас олохтоохторугар барба махтал тылларбытын тиэрэбит.

Кэргэнэ Матрена Ильинична Попова (Бараксанова).

Ген. дириэктэр - **Н.М. СТРУЧКОВА.**
Шеф эрдээктэр - **Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.**
2-с категориялаах эрдээктэр - **А.М. СЛЕПЦОВ.**
1-кы категориялаах эрдээктэр - **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Кэрэстэдиэннэр - **С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА.**
Танааччы - **Л.К. ПОПОВА.**
Бэчээттээччи - **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ Бырабыыталыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин “Сахабэчээт” Сударыстыбаннай автономнай тэрилтэтин “Сана олох” хаһыат эрдээксийтэ. 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе ул. 31, 124 каб. тел/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabechat@mail.ru. Российскай Федерация Россиядаар СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ — **ПН №ТУ14-00559.**

Эрдээксийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс ул., 26 “а”. Төлөпүннэригэр: эрдээктэр — 41-332, отделлар — 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бэчээккэ сакаас: № 39 (11792)
Кэмдэ: 1,5 бэч. лийс
Ахсаана 1250. Хаһыат сыаната: 15

Ааптар сүрүгэр этилэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сеп түбүгэр буолбатах. Суруука ыйылыгар чакчылар кырдыахастарыгар этилэтин иһин ааптар тус бэлэтэ сүгэр.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиинэ: 16 ч 00 м. “Сахабэчээт” автономнай тэрилтэтин “Сана олох” хаһыат эрдээксийтэтигэр 31.05.2021 с. офсетка бэчээттэннэ. Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс ул., 26 “а”. Индекс: ПИ964. Хаһыат надизлэбэ икитэ: оптуорунуука уонна бэстинсэбэ тахсар.